

Dörus Öpetayate Semnari önlasarrestir.

(*Etheanna seminariiperlasta* var. *caucasicola* Börs 12. juni,
1975. a.)

stallid karikutunud semmariiperelased ja mere süla-
brud!

Tänaval päeval lõppes Võru Seminari õpilastele
45 aastat kestnud generaalseminari arvesti mägil
päev.

Sellel mälestusväärsel päeval on mul austav ja si-
ga meeldiv silmanne - anda teile lohkene silmaade Värsu
Episkopali Seminari õpilaskorustist.

Oluna seminaris kroonikaraamat on hävinenud, siis
 tuli pöörduda andmete saamiseks vahelt endiste (praegu
 juba riidistele) arvestantide poole, et taastada arvestis
 kaasalõõnud seminaristide inimküse koosseis, repertuaar
 ning koguda mälestuskolde üledatetsit eksordidest arvest-
 itöös, arvesti juhst, kaasarvestantidest, nende seminaris-
 segistest kaasalõõmistest klassivälises koolisises kuika
 koolivälises õunsielses isetegevuses.

45 antat on, wex aeg, selle aja jooksul on arst-
nandid oma elu pühitöö sooritanud ja viivad objek-
tiivselt ja erandlalt ära, mida andis neile elutee kaa-
ra töö seminar arstis. Lõpeti viivad nad töö-
da, kuidas ja millisel määral mõjutas seminar arstis
ja seminar meenutamine üldse lõu laiemat üldust

Siis meenutan jo seiskahaville on enamus orkest-
rante ning paarud ja mõnede üliõpate koostamises saat-
nud. Tahan sinjuures tänu avaldada kõigile abis-
tajale eritias Eduard Harnaga, kes 9-päevase küsi-
musele täienu asemel saatis mulle 40 lehekülge meenu-
tus. Samuti tänan Samuel Onnot, Walter Harma, Atsel
Pallikot, Arnold Vree ja teisi, kes panid ninge väärtusteta
ke hinnanguid seminari arendi tööle.

Kälinlastest seminariistide aprillikuu koolitulekul, kui arutusele oli arvesti võetud ja ülevaate koostati. A. Kärk, nõakis mulle Linda Raistr, et ma oma ülevaatesse ka natuke elurõõmu sisse paneksin. Tema sõbra, na Marta Kärk toetas tulselt seda ettepanekut. Nii ja teiste kuulajate õnneks oli kogu arvestitöö ühesarnus elurõõms algusest lõpuni, nii et minul ei aland harrasid omalet poset midagi juurde lisada.

Orusti sünnilugu ja enimused tööaastad.

Orkestri sünnilugu ja isemisi tööaastaid meenutab
Karl Pallerit I lennust alljärgnevalt: Enimemat aastat ei
peale arvanud Võru Seminaris orkestrit ei olnud. Kuigi õpi-
lonte retageous oli intensiivne ja „Pöörsooni“ karati
organiseerima juba mõneajalise koostolemise järele. Need
olid tarmilised koosseisud. Üseldi ägedalt ja väikse-
ma kui küsimuse puhul ja häälitati lõpmatuseni,
võll lahtiselt, küll vanaist. Peapeale hakkand need

need koosolekud sageli tantuga lõppema klaveri või harmooniumi raatil. Esimese tantumuurisuna mäletan illet Imsit, kes seminaris tulus aeras juba klamperpolsat liivis. Varsiti olmus talle no koostari, nii et klavis ei olnud lõpus enam mere muusikaharrastustega sugugi vahel. Klavas päris kategooriliselt klaverihajitustundides klamperpolska mängimist.

Esimese sätgerusloku arvesti seminaris aitas Joona Iira, kui ma ei eksi, siis 1933. aastal. See oli peaaegu kullt seagagi tantuorkester. Mängisid seal test viiulid ehk nagu siis äldi - heglettata. Paadiskus oli mul kehv, kuid akorde võtrin vapraat. Selle tatta kirjutas Iira mulle ja mõnele teisele samasugusele esialgsed noodid tähtede ja numbrite kombinatsioonis. Esimesime peaaegu kullt koali peoõhtutel, kuid paar korda mängimine ka klaveritas ja kard klavrol, tennisid nadele. ne taskuraha. Tähtsaim enameone tal perioodid oli Võru Opetajate Liidu ühingu teohtul, millest väidid osa peaaegu kõik Võru koalide õpetajad. Eriti huvitatud oli mere mänguut kaeglaste gümnaasiumi direktor Klava, kes mõnude karriid tuli orkestri juurde ja jälgis tähelepanelikult meie mängimist. Hõlguv muusime, et ~~seminari~~ alevat oma postile mõnuse teinud, tähendades, et seminaris poisid mängisid paremini.

Klavi alevi mäletan, siis oli too artisti mere viimane enameone talles koostes. Järgmisel õigsel tuli seminaris

uus muusikaõpetaja Johannes Lehe ja ansatseks koo-
li orkestrit organiseerima. Esmene pala, mida harrasme
harjutama, oli Offenbachi „Hoffmanni lugudest“ see osa, kus tei-
ne viiul mängib kogu aeg pizzicato. Tõel aastal anti Bi-
zet „Carmeni“ rakkale, kust etteandele tuli toroloojaid, koori
koori ja orkestriga. Orkestriga töötas J. Lehe, kooriga lauluga.
tapa St. Pühepp ja etteande üldjuhataks oli dir. Joh. Kuis.
Õpiti ja harjutati hoolikalt, kuid eriliste tulemustega ei ol-
nud rahul. Mõne meheharatistist tenorid ja barid lei-
ti liiga vähesed olvat. Ei mäleta, kelle algatusel otsustati
väljastpoolt seminari lõppõude hankida. Ja nii olusidki üh-
le harjutusele kaks kumbamat võru lauljat: „Stähe“ nooro-
tünaupluse ärguht tenor Peumann ja pangaametnik bass
Rähepp. Peumann suuremat koosa ei laulnud, vaid lü-
tus paarjaltselt noodiga. Rähepp astas üheskord mada-
lamates kohtades koosa, kus mere barid armul käh-
kud. Eril tugevalt pööritas ta lõpunoati ja astas
madalamalt, kui mere seda laulda suutis. Kõigali
vaimustuses, hüppas jalalt teisele, käsi pisti; pöörates
ühele poole ja teisele poole ning hüüdis: „Kas kuulsite?“
No see oli vägev.

Kuid nüpaljus saigi seda vägevast laulus. Kristi
harkas kostma kriitilisi häälid nii õpetajale, kui ka õpi-
laste hulgas, kes ei pidanud kohasena koori sõtäraste
salgedega etteida ja lõpnus kandrimegi pala aasta

päeva- pool ammal jõul ette.

Orkestri imiculone kossseis.

Ettekanade teismumise on kordlaas tehtud, et semi-
nari orkestriis mänginid alljärgnevad seminaristid: aliaas
orkestrandi nime järel tähistab tema seminariaargset
nime:

Siini ja perekannanims	Aliaas	Instrument	Send
1. Jaan Liia		viinul	I-1928
2. Johanna Liia	Johanna Kütt	klaver	- - -
3. Astrid Pallets		viinul	- - -
4. August Raidma	August Rosenthal	trumpet	- - -
5. Illo Lepala	Allder Schmidt	viinul	- - -
6. Rudolf Taba		viinul	- - -
7. Jaan Turi		viinul	- - -
8. Jaan Tarna	Jaak Hermann	viinul	II-1926
9. August Spagivang		kläät	- - -
10. Eduard Marjak		C-bass	- - -
11. Roon Puumst	Röndard Puumst	Stello	- - -
12. Auro Stilla	Allder Puumst	viinul	III-1924
13. Paul Horn		klaver	- - -
14. Datter Horn	Datter Horn	klaver, lööp.	- - -
15. Hilda Trux	Hilda Karusberg	viinul	- - -
16. Eduard Tarna	Eduard Hermann	viinul	IV-1928
17. Karl Hermann		bratse	- - -
18. Elmar Trü	Elmar Trü	loõpõllid	- - -

19. Julius Raude	Julius Esenberg	klaver	IV - 1928
20. Valev Härm	Friedrich Härm	trumpet	- - -
21. Johannes Lelmaa	Johannes Lelmann	viinul	- - -
22. Karl Marots		klaver	- - -
23. Oskar Ordla	Oskar Ordlich	flööt	- - -
24. Jacob Rotsko	Jacob Rotsan	flööt	- - -
25. Ado Samula	Adolf Lapp	viinul	- - -
26. Liidia Tammi	Liidia Ilmarinen	klaver	- - -
27. Valdemar Häidac		viinul	V - 1929
28. Alfred Hallo		viinul	- - -
29. Hall Haldroo	Anta Frei	viinul	- - -
30. Karl Peterson		klarnet	- - -
31. Ene Pent	Elfreda Hagin	viinul	- - -
32. Alexander Roop		viinul	- - -
33. Elo Sild	Elfreda Sandt	viinul	- - -
34. Ida Taba		viinul	- - -
35. Arnold Toru		viinul	- - -
36. Edgar Randrupp		flööt	VI - 1930
37. Ernst Scheller		tsello	- - -
38. Leida Hdras		klaver	- - -
39. Leonard Hallap		viinul	Hoopssalu 1931
40. Johannes Koneri		viinul	- - -
41. August Kärstna		viinul	- - -
42. Samuel Orno		viinul	- - -
43. Rann Ross	Samuel Ross	viinul	- - -

44. Johannes Sild		viinul	Tartu 1931
45. Torro Kaldma	Felras Just	klarnet	Tartu 1932
46. Osvald Kall		C-bass	Rakvere 1932
47. Elmar Lepp		viinul	Tartu 1932
48. Runt Lii	Rudolf Lii	viinul	Rakvere 1932
49. Georg Roost		viinul	- - -
50. Eduard Nõmme		viinul	Tartu 1932
51. Harald Tala		tsello	Tallinn 1933
52. Ants Udras		flööt	Tartu 1933
53. Elmar Alap		viinul	Tallinn 1934
54. Johannes Kasak		viinul	Tartu 1934
55. Elmar Ploom		viinul	- - -
56. Osmald Hia		bratsi	Lõpetamata
57. Artur Spaargang		klarnet	- - -
58. Johannes Rosent		klarnet	- - -
59. Jakob Puustusmaa		tsello	- - -
60. Harri Ruvart		trumboon	- - -
61. Ernst Kallas		trumboon	- - -

Suur ja väike orkester.

Kõik need 61 seminaristi- orkestranti tegid tööd kaheksa- kuus ja väikeses orkestris. Eduard Karna mäletab selgesti, et mitmel aastal, võrdselt ka mõnel aastal, mil ta seminaris õppis, oli seal kaks orkestrit: suur orkester, kus mängis palju õpilasi- ja väiksema mängukooskusega õpilased ja väike orkester.

kelle mänguskeem oli jäänud parem, kui teistel. Edward Larna arvab, et 1924-25. aastani mängis ta suures orkestris jaa alates 1925. a. sügisest peale ka väikses orkestris. Kõik väikese orkestri mängijad sõidid iseestmõistetavalt ka suure orkestri loos os.

Akogutseus lha. 48 täpseltud fatal on väikese orkestri koosseisus 1927. a. kevadel 16 orkestranti:

Repertuaar.

Kuigi olemasolevate andmete kohaselt oli se-muuri orkestri repertuaaris võtmesastare tööaja väl-tal kokku 35 nimekut. Kõndist koalvama ja sru-koma osa moodustasid tersed, mis kanti ette koos koori ja orkestriga. Edasi järgusid ulatuslikumad tes-ud orkestrile nagu 2. osa Schuberti h-moll (legjannato) sümfoonia, operite avamängud (Mozart, "Kõiaavle"; Donizetti "Lucia de Lammermoor";) intermezzo Mascag-ri operist "Tänapäev a"; põimvõud nagu Offenbachi "Hollivanni laod" ja suuremad orkestripalad.

Võimand õppisastal tähtsat orkestri tundides lä-bi ka kaks tantupala: tango "Sehen mir diese Treu-nacht" ja foxtrott "Alaska". Talmas kavas olnud tantupala "Broadway" jäi apapundlusel läbi tähta-mata, kuna avaliku "Kandli" aias toimuva kont-serdi ettevalmistustöö ei annud sellist enam makti.

Mis lülitati tantulood orkestri tööplaanis? Lugu

sisis selles, et viimaseks 1929/30. õppeaastaks tuli Tartu Konservatooriumi sulgemise järelle seminaris tagasi endine õpilane Rein Roos, kelle juhtimisel seminaris vähesed orkester mängis ka koolipidudel tantsus. Lõheks, et anda õpilastele ettekuju tunde tantsumuusikast, õpilasi kaes tantsulugu näidistena orkestritundides selgers. Lõhe tunde lood aga õppimise selgers debaati aiant.

Orkestri viiulinühm enne viimastel või eelkäima. sel aastapäeva kontserdi kogu palaga, milleks olid ilgasti „Illemande“ ja Beethoveni „Menuett.“ Viiulinühma koosseis oli ca 15 viiuldajat. Kontsertmeisteriks oli Valdemar Haidar. Tema oli hästi kiire mees etteande algusest märku andma. Mäletan seda hästi, et vastu publikut istu-rid ridade erimesis veerus Haidar, Onno ja teised paremad mängijad. Ilana istusin viimase rea kõige vasakpoolsemal viimastel kohal. Eks proovisid vahetada enne erimeist algust soalis istuvaid tüdrukuid ega pannud tähele, millal Haidar märku andis. Lõhe koosa lüüa alles tervet-kelmandast kartst. Lõhe sünnimise peale, et mis juhtus, vastasse puhtondamlikult. Lõhe sithes, et tervet-nemaga alles pidanud inka kontsertmeisterit doaktoma.

Orkestri upertusaris olid

№	hütar	Teos noutus	Orkestriskoos	Orkestr	Kes megruuta.
1.	Biset	Põimik oop. „Barmer“	- -	-	Reuts, Rall Horn, Tanna
2.	Gounod	- - oop. „Faust“	- -	-	- -

3. Schumann	Musiklaste etc	koostorve	Pallits, Kall, Härm, Tarna
4. --	Skäumerei Intermezzo		arvestor Tarna
5. Shtarkovski	oop, "Padoamond"	koostorvestor	Härm
6. Schubert	Italo h-moll, "sinfonia" 8. Andante con moto		arvestor Kall, Härm, Tarna.
7. --	Moment musical	--	Kall, Onno, Tarna.
8. --	Serenade	--	Tarna
9. --	Parcissus	--	--
10. Mozart	trum. oop, "Piaante"	--	Kall, Tarna
11. --	Näise oömuenika travelling asperita	--	Tarna
12. Donizetti	"Lurio di Lommermoor"	--	Tarna, Kall
13. Grandani	Caro mso ber... Päimite asperist	--	Onno, Kall
14. Offenbach	"Hoffmanni lood"	--	Pallits
15. Händel	Largo	--	Kall, Tarna
16. Grieg	Storgensstimung	--	Kall, Tarna
17. --	Äre surm	--	Kall, Onno, Tarna.
18. --	Salveigi laul	--	Tarna
19. --	Lentia tant	--	Onno
20. Chopin	Polones	--	Kall
21. Paderewski	Menuett	--	Tarna
22. ?	Valis-fantasia	--	Tarna
23. Delibes	Valis ball, "Coppelia"	--	Kall
24. Shtarkovski	Tripac ball, "Päikymujs"	--	Kall
25. Melartir	Elegia	--	Kall
26. Wagner	Laul chatihele Intermezzo oop.	--	Tarna
27. Mascagni	"Volypops au"	--	Kall, Tarna

28. Klumla	Mälestus	Orkester	Kall
29. Järnfeldt	Kallelaul	- - -	Oso
30. Tuler	Loomäng oop „Madalale“	- - -	Larno, Kall
31. Wagner	Palmeraad. koar. Selero mis dree Lekusnaekt.	- - -	Kall, Oso
32. ?	?	- - -	Kall, Oso
33. ?	Blana	- - -	Kall, Oso
34. Mozart	Ellemande	Müülimõn	Kall, Oso
35. Butthoven	Mennett	- - -	- - -

Töö orkestris

Koguteoses lhc. 49 on saadetaksevõttes äldelud, et korri ja orkestriharjutustes kulus üldsest muusika-
tundide arvest 2 tundi näidalas, seid arvest ja pida-
de puhul tuli harjutuste aega õpilaste vabanga arvel
suurendada. Stair ja orkester alid hõltsi distriplimeeri-
tud ja esimesid sageli arvestel ja pidiudel.

Samuel Oso meenutusel tõu Seminari orkest-
ris j. Lohu puhatusel ei mängitud läbi väga palju re-
pertuaari, aga õpitul siimistleti väga hoolikalt. Sga pool
ja pillimõhmu pidi Alexanderi soama äige stiili ja puhta
toonis. Krii emees orkester enamasti hõltsi ettevalmistat-
tust, siimistletult.

Valter Hoon: „Oalamm orkestriproovi alati ngat-
suega. Tõni, mõne palaga ai suuri raskusi (Sihubert, Bigett)
alid kehuliseet nõudlroumad. Samuti ai raskusi mõne
puilega (sõttes R. Dumotil Kellopartiidega). Kuid jäh. Lohul

si kaunastöödust ja mängijatel piisavalt aega aitas kõigist raskustest võitu saada. Mõningit vahetageadeta 2-3 tundi (proovidel). Mulle on jäänud kõigi arvestilikkumete täiendav nukumine tööse ja hingestatud osavõtt lastest.

Johannes Lohu ei jäänud kunagi kasutamata viimast, et mängitavat pala lasti mõistada - selitada, mida autor on püüdnud oma teosega edasi anda. Lõpuks lõpetamata sümfonia Tasa õppimise juures küsimine, mida kujutab endast pala algus? Siis ta rõõvis, et rahvas läheb tõsiselt ja pühalt kirikust. Lohu rõõmides mõistab ta lasti kogu loo ja mist ei kogu kergem ja mõnusam teine pala selgers õppimisel on tehniliselt raskemast kohtades (väljendavate järenevas kuumirinas kontrabassil muusikastõnnenditekoostidega kiired passaažid üles - alla; õppimine koos tšellist: Erna Schilleriga).

Kõik mõrusat eposse meenutab viimilgruupi õppitunnust Eduard Larna: „Oli viimilgruupi tund Johannes Lohu juures. Mõnused olid mängitud, aega oli näiliselt üle jäänud ja Johannes Lohu oli põnelemas suunit viimilgruupile Jhudi iluühikist ja Bronislav Olshermannist. Bronislav Olshermann kontsertreisid alla kaalunud Indiasse, kus ta ennemud ka kas järeis Buddha templis või templi ees, kuhu alla kogunenud ka kirju.

sid, sante, nende hulgas ka pimedaid. Halermann mänginud nii hästi, et suurest lahtisest näha jumalale helide allumat, saanud pimedad nägijaks. Ja just siis, kui meid imelusest arya vastu oli ammu eemaletõrjunud, koputati meile. Tõsi, Eduard Dolbeer ja sõna kogeldes: „Pabandagõ härra Loh, mii tala uugi poto teta, kas ti ja härra Rumu ei mängiss viisilga iist, här nä Pütsupp lubasi klaasõga takast lüüvä.“ Darius. Meie nautime mõnuga situatsiooni, kadunud on kuppelustest India ja Halermann. Viimane saab Johannes Lohi sõltlud: „Meil on tund, pärast rõõgime“. Elektrikõlest: siin kuulutas tunni lõppu ja laherdus saalus. Rumu, Loh ja Pütsupp rekagi erinevad õppova Paarsõõringi poost parralolatud prooktul.

Nõo õpilasorkestris ei arendanud mitte üksnes orkestrandi tehnikat mänguuskust, ega kujundanud muusikalist matset, song arendanud võlmarongi, vaid andis ka usinadile õpilastele - orkestrandile võimaluse harjutada praktiliselt sümfooniaorkestri juhtamist. Selle kohta võime jälle lugeda Eduard Larna meenutusi: „Põlkap oli see viimane õppimise viimane aeg, kui aastapäeva-pool tuli kalmel õpilasel juhatada orkestrit. Üks nendest oli Johannes Lohmann, kes Helmut Loh ja kalmes mõna. Lohmann juhatas valts-fantaaiaid Lohi juhatamismaneri jälgendades. Lohi pala ma ei mäle.“

ta, mul endal tuli juhatada Kaderinski pala (rahjins pole pealkirja täpselt mees). Selmann juhatas hargtsat ja täpselt just nagu Loh ja sai proovidel kiita. Mene pala oli küllalt kiire liikumisega, kuid üna lohkate simastumiselega. Pala sulmureerus fortissimo, mis lõppes plahvatava sfarzandoga ja sellele järgnes takt või positiivne fermaadiga pausi. Siis algas tasacesti meest klaver. Klaveri taga istus sellal Dea Markwardt. Piütsin laele sissenäitamise peures maratada, aga varsti ei vaadatud tühjuse enam minu poolegi, arua põrnitus aetulemee. Iost sulle siis!"

Küllap viit Dea (ta nimi kogutusse on Liidia Markwardt) oli Edward Larnale samasuguses mees tuste apendiks, nagu Andres Paale klavuree koelis Mralda. Mralda. Orvalma - Darlma. Ega muide tema meenutustes ei veksata repliik, mis on teis si damesoogust: „Dea oli hea klaverimängija, hästi põrem kui mõne viinil. Iutäts oli ta poosharpula most puhul mulle nagu kontsertmeister. Küllap ma teda toskard tänavan, aga praegu tahaksin teda mel rahken tänada."

Uis seda teab, kas elu aluski olusan, kui noorena askans ja vanana vades! Kuid kuulame edasi Larna meenutusi: „Esimesel proovil sellesan fortissimo kohtades mõlema käega, mis jäändma

tahaksin muidugi paremini teha, kui J. Lohk ise alles teinud. Sel puhul õpetasid mind J. Lohk: "Jatteminot te lei tahetvõida mitte niivõrd suure löögiamplituudiga, kui löögi markumiseks, energilisusega, liiki rääkitud nähtamatu jõuga. Õppust väärin - rogu elus."

Loogu elus õppuse võimaluse ei olnud mitte ainult Larna puures nii, vaid seda väidavad kõik orkestrandid, kellega sellel teemal juttu on olnud. Loogu elus on ka mulde jäänud rogu orkestris käi mängitud repertuaar. Tojata ei sille oma meenustes Walter Storm: "Mõned orkestris mängitud palad on jäänud täiesti lünnepaladeks." Edward Larna võis praegu kahe Faust-fantaasia vasaalsolisteile partiid naha laulda, viintimilmea mängjaid "Allemande" naha mängida, mul on dal on lõpetamata sümfoonia eromusest kuni viimase takti mul meles.

Orkestris mängitud palade meenutamise taol mõlus väga selgelt erki nende õppimisega seotud asjadel ja olukorrad. Siis oli mul lõpetamata sümfoonia viimase kohas vii takti pausi. Pausi ajal läksin tavaliselt saali tesse atse ja kuulama sealt - oli palju olusam, kui oma kohalt orkestri sees. Lohk küsis, miks ma pole juurist ära käin? Nähtsin, et saali tesse atant on palju olusam kuulata. Lohk vastas: "Oot sellest saan ma juba aru. Palun elandust, kui ma arvan, et so rääkuse pärast palutad." Ega ma

järgmisel korraldusel enam peeli juurest lahkunud. Arvanis
et vabandus vabanduseks aga mine see teada teia, mis ta
peale võib mõelda.

Orkestri komplekteerimine.

Päl ajal palnud orkestri komplekteerimise üldise
probleemiga, sest omanus lugis endale suureks auks kan-
da orkestrandi austavat woutust. Walter Fern me-
naldas: „Su aia mõne seminaripäeva ühe toreloom päew,
kui Johannes Lohs tegi ettepaneku tulla orkestrisse löö-
pele mängima (trumm, taldrerud, triangel). Walgi kis-
tis iseteadmusest see, et ka trummilööjale jagati noolid.
Täni küll, mõnes palas ei alnudki löökprotsedil midagi
teha ja mõnes ainult 2-3 korda trianguft tolistada
või taldrikut põristada. Tänaagi alus uhee, et kuu-
lun täieärgusele orkestrandina orkestri kaasosetu (alati
visti orkestri noorim mängija). Selgem mängijate kohe-
moondumise ja klaverit.“

Ilmal endal on meelis, et see aia sügisel pärast
seminari esimesse klassi astunud. Peale esimest või teist
viisilistundit pidas mind Johannes Lohs kuu ja rääkis
umbes sarnast juttu: „Sa alati hästi peale peale ja muu-
nea koha pealt on sul kuulmist ja taju oma pa-
gu. Ilmal on orkestis kõige suurem peeli mängijate
tarsis. Ma teen sulle ettepaneku hakata orkestis
kontrabassi mängima. Kontrabass on orkestri sun-
n.“

dament ja seda tuleb arvestada mängida. Ka mees, et
sa pavalad nal kõikidele üle arusti võlma, sest tised rita.
dad, kuid oma sevad pusti nagn kuningas. Hmone tuleb
kontrabassi kundi, siis näitan sulle, kuidas peeli kätitada
tuleb.

Järgmisel päeval saigi mõnust kontrabassimängija,
sest mulli anti kätte põll, paas saesakulne äpke ja eri-
nuse arustripala noot kontrabassile. See kundi jäi mõnu
erimeseks ja ainukeseks kontrabassi tunnetes. Edasi püüdi
juba suure uhkuse talle issestada harjutada. ja nõnda
sattumisi kontrabassi järel nagn inno luti, järel suure
muusikasse. Johannes Lahu poest oli aga see psühholoo-
giliselt musterlikult läbi siidud värbamine.

Orkestri laasal tekinud ansamblist
klasi- ja koalivälised inimesed.

Edvard Larna meenutab: „Mee klasi laasal tegat-
ses tantsuorkester vähemalt kaks aastat - 1926. a. algisest
kuni 1928. a. kevadeni. Viimistest alid Axel Lapp ja
Edvard Lermann (Larna), klaverit mängis Karl Ma-
rt, mõnikord ka Julius Esenberg. Flööt al. Jakob Rit-
soni (Lotto) köis, trompetistres al. Föredrich Harm, kel-
lel mängis Jakob Pustusmaa, kontrabassil Julius Es-
enberg, trümmid, triangel, velle ja rumor (aulu paas)
al. Edmar Liro (Lro) köis.

Repertuaarias alid meil kõik talleaegsed ja talid

juba vananema hakkavad bransjapid, pelkad, pas de espagned, two-stepid, revulenderid, valnid („kasked“, „Manchzuria viingarid“, „Emuuri larned“, „Ille laaneti“, „Helle Loebe“, „kakenud kuled“ ja palju valuse tuntud aperettidest „Krahv Luesenburg“ ja „Lõhus lask“, nootsaid farse ja tangrid, tšarlotoni ja blän-bottomi viise. Mõnigi kuni ja aprilasähtudel, kaalipidudel ja ka maal.

Siimela Põlvitöökoalis paluti meid kord mängida marssi sootumunnaaks püramiidide ehtamisele. Marssi aga meie apertuuaris ei olnud. Siiski olime kunagi näinud ja pärast mänginud vene keisvakaaja vapimarssi „Olyvaberi opus.“ Olime ka mänginud „Vanu Lõpru“, kuid kummagi marsi roost polenud kaasas. „Vanu Lõpru“ ei jälgend mängida, arvasime, et see on liiga tuntud ja võiks need paskuvad kehe kätte. Pärutame siis „Olyvaberi opus“ nii, nagu kuigi mõne pärgi oskas. Lõks segapuderd see muudugi oli, aga rütmis prünisme ja pülvitöökoali poisid said oma püramiidid sama lasti pärgi ära tehlud.

Lihe värssema kambaga käisime mängimas koguini Valgamaal, läigistes. Lõuna nimeku organisieris Julius Exsherg, kelle kodu alygi läigiste lähedal. Mängimise eest saime enamasti kuni.

Ilul on meles ühes erandloa ettevõtmisel, mille peamanglaseks oli Johannes Tüff.

1930. a. apr. toimus Saaluses laulupidu. Johannes Tuff-
lil tekkis idee luua seminaristide ja talupi simboolsena
muusikameeste baasil sümfooniaorkester, millele annaks kont.
ardi õhtul. pärast laulupidu Saaluse seltsimajas. Johannes
Tuffi organiseerimistöö kandis ulja - orkester umbes 20
mehelises koosseisus esitas murevõrra kontserdiga, mille reper-
tuaarist on mulde jäänud avamängud „Bagdadi ka-
liifile“ ja „Päasõle“. Kalle nende al. lähemaid palu na-
gu „kloostriaias“ jor testi.

Õivu Seminari orkestrit esindasid Johannes Tuff,
Oswald Lää, Samuel Onno ja Oswald Lall. Kõljäänud
koosseisu moodustasid peamiselt joan Lää venna Peter
Lää juhatusel teinud talupi orkestri liikmed. Or-
kestrit juhatas Rago nimeline mks.

Stentendit kirjutas Johannes Tuff artikli ja soa-
tis „Õivu Teataja“ toimetusele, kuid artiklit ei avaldatud.
Pääl ajal töötas „Õivu Teataja“ toimetuses Hugo Tõldsepp
(„Päevogude koolist“ ja „Päevogude Oulajast“ tuntava Arno
Tõldsepa abikoosa) seda ma hästi tundsin. Palusin teda
selgitada, miks artiklit ei avaldatud. Tema vastas, et toi-
metaja arvates al. artikkel liiga kõrgekannuline. Kalle
selle kranud toimetaja juurde, et mis on väljapaistv. to-
nimine siis äge ära ei al.

Täiesti muuti seminari klamivälisele. täie pari
aga orkestrant Roon Ross, kes 1930. aasta kevadel an-

dis suurema täismetroažilise viiulilõhku. Laavas oli Berzot viiulikontsert nr. 1; Partini a.-mõll sonaat (mõtle kuradi lõlles) Pergamenti sünniaad ja terved palad. Klaveril soatis õpetaja ja Peter Lapa. Minule on sellist kontsertid ei ole olnud. de jäänud koostööna antud „Luldraunare“. See oli minu arvates kõige suurema mõelamusega eritaval palal. Minule mõjus see viiulilõhku nii tugevalt, et astunud Raskere õpetajate Seminari, hakkama hooliga Berzot viiulikontserti õppima. Ennenusent sellega ei tulnud aga midagi välja - ei jätkunud julgust.

Semini on andmeid armul mul selle kohta, et seminari ajal juhtas Samuel Oano lõõva valts Pari segakoori, Joann Lila juhtas 1925. a. jaanuarist kuni märtrikuuni Väimela Põllutöökoosli õpilaste laulukoori. Hõljutused olid kard naidalas-õhtupoolikud ja Liale saadeti hobune lõõva järele. Samuti mängis Joann Lila 1925. a. suvel „Kandolle“ suureorkestris I viiulit, õpetaja brich Ruman mängis I viiulit.

Mõlme orkestri palad on jätnud
nigavaimu mulje ja mõte?

Lõõva enamik orkestri liikmeid nimetas sellisel palal Schuberti lõpetamata sümfooniad. Põhjus vabal talavalt kokku Valter Harmi: „See palad õpetas meid hõndama tõrse muusika orkestrist ja äälest.“

Lõõva Põllutööle on aga kõige nigavama mulje

jälmed Bixet „Sõnadoride marni” koori ja orkestri esitus. Pühajõe keskkoolis kuulutati välja alljärgnevat: „Ettekan-
de ajal läks saali laus andnud eluviiside loomade põlvkond.
Ega see ettekanne ei olegi, sest paljudes koolides läks
vahetustega koolitama. Hõlpsa kumbrin, kui täis vö-
ga enesekindlalt kellelegi rõõpis, et meil midagi juhtu-
da ei saa, sest meil on rohkem arja peale vastavad spetsi-
alised alused.”

Lusoma „Vastav spetsialist” Johannes Rasent
seminaristide Tallinna grupi juhtimise kaarditulekul
sile tunda episoodi. Pärast abi sile peaproovi ajal laus
kogu vooli paistis ühes pühajõe. Kõigi tegelastest
artas niisama mõnes üppuvad lahtised etad kogu ja
teistas lühise. Soals seinte ja laualine juhtumiste kas-
kas suurema ja põlvkond. Rasent tõmbas millekugi
põlvkond juhtumid maha ja katreetas voolis. Eas õpe-
taja õhustand märkas samuti avariid ja joaksis tre-
pist alla õpetajate tüüp vöi katreelisse mõnigi töövõista
järel. Seisud pikk puss püsti pees ja endal ära vö-
gu, kas joaksis ta trepist üles saali. Trepid alused tüh-
rutud kolmand ja rõõksisid pärast teistele, et õpetaja õi-
sand alla hulluks läinud.

Harangu orkestri töö kohta.

Edvard Karna meenutab: „Mõnu mäletanust mõ-
da orkester väljaspool kooli paigut ei olnud. Kõni-

kuud õpilased mängisid suuremurega orkestris. Ette mere aastapäeva kontserdid alid lõu kultuurilise suurrõõmuse. Tuleb-õhulid peole al raske saada, sest sõnijaial ali väga palju. Kohal ali alati pressimehed, ühannavalitsus, hariduselu juhid, raji kotonelid ja kapteinid, muusikahuvilistest muidegi sookimata. Tavaliselt anti kontsert salmel ältul järpest: esimese peapraasi ähtu kõigile õpilastele. Lija 3. ähtu kontserdid külalistele. Tavaliselt korraldi kontserti nel nädala või poari pärast. Kullap nel kontserdi, kes de repertuaar ja kunstiline base reas harratuse ali ja supärast lõu üldse muusikaent base tistrid.

Samuel Oano arvab, et lõu seminar orkester arlas palju oma mängijate muusikalise ja orkestrilise prot tiku soomisele. Lõus kol ajal ma tist nelist orkestril e-lea alivat. Supärast orkester ali nelil apajärjel majaraks, mil le sanustisel holpen Eduard Tomm organiseeris sümfooniaorkestri. 1930. a. seminaris korvi ja orkestri kontsert. Kõndle aras ali supärast väga tähtsapanu sõirts kontsert. Samanyu nel suutis rindmuseks lõu muusikaalus ali seminar aastapäeva kontserdid.

Ualter Storma arvates orkester sajas rindla alene tistse muusika tundmusele ja harratusele. Mõned orkest ris mängitud palad on jõanud senini lemmikpaladeks.

Tallinnas,

15. submail, 1949. a.

Ork. Tall.